

Lieta C-12/22

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2022. gada 6. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Okresný súd Prešov (Prešovas rajona tiesa, Slovākija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 13. decembris

Prasītājs:

UR

Atbildētāja:

365.bank a. s.

Pamatlietas priekšmets

Patēriņa kredīts – Patērētāju tiesību aizsardzība – Direktīva 2008/48/EK – Direktīva 93/13/EEK – Patēriņa kredītīguma elementi – Patēriņa kredītīguma darbības termiņš – Noilgums tiesībām celt prasību par [pakalpojumu] sniedzēja nepamatotu iedzīvošanos uz patērētāja rēķina – Efektivitātes princips un noilguma termiņa sākums

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālie jautājumi

Vai 2016. gada 21. decembrī noslēgtajā patēriņa kredītīgumā ietvertie dati, kas minēti šajā lēmumā, atbilst skaidrai un lakoniskai norādei par kredīta veidu atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta a) apakšpunktā noteiktajai prasībai?

Vai 2016. gada 21. decembrī noslēgtajā patēriņa kredītīgumā ietvertie dati, kas minēti šajā lēmumā, atbilst skaidrai un lakoniskai norādei par kredītīguma darbības termiņu atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta c) apakšpunktā noteiktajai prasībai?

Vai 2016. gada 21. decembrī noslēgtajā patēriņa kredītīgumā ietvertie dati, kas minēti šajā lēmumā, atbilst skaidrai un lakoniskai norādei par kredīta veidu atbilstoši Direktīvas 2008/48/EK 10. panta 2. punkta g) apakšpunktā noteiktajai prasībai, un vai

- patēriņa kredītīgumā ir jāiekļauj efektīvās gada izmaksu procentu likmes aprēķināšanas matemātiska formula kopā ar izmantojamajiem mainīgajiem lielumiem, kā arī pats aprēķins,
- pietiek ar to, ka patēriņa kredītīguma tekstā ir minēti efektīvās gada izmaksu procentu likmes aprēķināšanai nepieciešamie mainīgie lielumi, vai arī tie ir jānorāda vēlreiz ar norādi, ka runa ir par pieņēmumiem efektīvās gada izmaksu procentu likmes aprēķināšanai?

Vai Direktīvu 93/13/EEK var interpretēt tādējādi, ka ar to tiek prasīts, lai valsts tiesību akti vai valsts prakse liktu tiesai atzīt līguma noteikumu par negodīgu arī pēc līgumattiecību izbeigšanas, kā tas ir izskatāmajā lietā?

Vai Padomes Direktīvai 93/13/EEK kopumā un it īpaši tās preambulas piektajam apsvērumam (tā kā parasti patērētāji nezina tiesību aktus, kas reglamentē preču un pakalpojumu pārdošanas līgumus citās dalībvalstīs; tā kā šo zināšanu trūkums var tos atturēt no tiešiem preču un pakalpojumu pirkšanas darījumiem citā dalībvalstī) pretrunā ir tāda tiesu prakse, kurā – gadījumā, ja tiek celta iebilde par patēriņa kredītīguma obligātā elementa trūkumu, – tiek pieņemts, ka šis apstāklis patērētājam bija zināms jau kredītīguma parakstīšanas brīdī, it īpaši tad, ja patērētājs ir atsevišķi apstiprinājis, ka ir iepazinies ar kredītīgumu, parakstot citus saistītus kredīta dokumentus (piemēram, standarta informācijas par kredītīgumu veidlapu, saņemto dokumentu sarakstu utt.)?

Vai patērētāju tiesību aizsardzības principam un efektivitātes principam pretrunā ir tas, ka valsts tiesībās attiecībā uz prasību atlīdzināt piegādātāja nepamatotu iedzīvošanos uz patērētāja rēķina ir paredzēts subjektīvs, kā arī objektīvs noilguma termiņš, kas ir balstīts uz neitrālu kritēriju (nepamatotas iedzīvošanās iestāšanās) tādējādi, lai noilguma termiņa sākuma brīža noteikšana nebūtu vienīgi patērētāja ziņā, jo savādāk [pakalpojumu] sniedzējam tiktu liegta faktiskā iespēja aizstāvēties, atsaucoties uz noilgumu?

Vai ar patērētāju tiesību aizsardzības principu un efektivitātes principu ir saderīgs tas, ka jebkāds [pakalpojumu] sniedzēja sagatavotā patēriņa kredītīguma trūkums bez ierunām ir uzskatāms par piegādātāja apzinātas rīcības rezultātu?

Vai efektivitātes princips turpmāk minēto Eiropas Savienības Tiesas spriedumu izpratnē ir jāinterpretē tādējādi, ka tādas nepamatotas iedzīvošanās atprasījuma noilguma termiņam, kas iestājusies saistībā ar bezprocentu un bezatlīdzības kredītu, kāda trūkuma dēļ būtu jāsakās tikai no brīža, kad tiesa ir lēmusi par šādu trūkumu (piemēram, konstatējot, ka kredītam ir bezprocentu un bezatlīdzības raksturs)?

No kura brīža ir jāsakās noilguma termiņam saskaņā ar efektivitātes principu, kas piemērots turpmāk minētajos Eiropas Savienības Tiesas spriedumos?

Atbilstošās Savienības tiesību normas un Tiesas judikatūra

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/48/EK (2008. gada 23. aprīlis) par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK: it īpaši 10. panta 2. punkts

Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos: it īpaši 3. pants

Tiesas spriedums lietā C-485/19 (rezolūtvās daļas 1. punkts).

Tiesas spriedums apvienotajās lietās C-224/19 un C-259/19 (rezolūtvās daļas 4. punkts)

Tiesas spriedums apvienotajās lietās C-776/19 un C-782/19 (rezolūtvās daļas 1. punkts)

Atbilstošās valsts tiesību normas

Zákon č. 129/2010 Z.z. o spotřebitel'ských úveroch (Likums Nr. 129/2010 par patēriņa kredītiem)

9. panta 2. punkts – Līdzās Civilkodeksā minētajām vispārējām norādēm patēriņa kredītlīgumā ir iekļaujama šāda informācija:

- a) patēriņa kredīta veids,
- f) patēriņa kredītlīguma darbības termiņš un patēriņa kredīta galīgās atmaksas termiņš (no 2018. gada 1. maija – patēriņa kredītlīguma darbības termiņš),
- k) efektīvā gada izmaksu procentu likme un kopējā patērētāja maksājamā summa, kas aprēķināta, pamatojoties uz kredītlīguma noslēgšanas brīdī spēkā esošiem datiem; jāmin visi pieņēmumi, kas izmantoti gada procentu likmes aprēķinam;

Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb. (Civilkodekss Nr. 40/1964), 107. pants:

(1) Tiesības uz atprasījumu nepamatotas iedzīvošanās dēļ noilgst divu gadu laikā no dienas, kurā ieinteresētā persona ir uzzinājusi par nepamatotu iedzīvošanos un noskaidrojusi, kurš ir iedzīvojies uz tās rēķina. (Tiesas piezīme – runa ir par subjektīvu noilguma termiņu)

(2) Tiesības uz atprasījumu nepamatotas iedzīvošanās dēļ noilgst vēlākais trīs gadu laikā vai – tīšas nepamatotas iedzīvošanās gadījumā – desmit gadu laikā no dienas, kad ir notikusi nepamatotā iedzīvošanās. (Tiesas piezīme – runa ir par objektīvu noilguma termiņu)

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 2016. gada 21. decembrī prasītājs ar atbildētāju noslēdza patēriņa kredītlīgumu, ar kuru viņam tika piešķirts kredīts 5000 EUR apmērā, kas atmaksājams 96 ikmēneša maksājumos 83,89 EUR apmērā, nosakot galīgās atmaksas termiņu līdz 2024. gada 25. decembrim.
- 2 Prasītāja un atbildētājas noslēgtā līguma 2.2. punktā “Kredīta pamata parametri” ir norādīts, ka runa ir par īpašu refinansēšanas kredītu. Tajā pašā punktā tika noteikta piešķirtā kredīta summa, kredīta ikmēneša maksājumu skaits, kredīta galīgā atmaksas diena, ikmēneša maksājuma summa, pēdējā ikmēneša maksājuma summa, fiksētā procentu likme, bankas efektīvā gada izmaksu procentu likme, tirgus vidējā efektīvā gada izmaksu procentu likme procentos, maksa par kredīta piešķiršanu, maksas maksimālā pieļaujamā summa, kredītņēmēja kopējā maksājamā summa, pirmā ikmēneša maksājuma termiņš un katra nākamā ikmēneša maksājuma termiņš.
- 3 Kredītlīgumā ir norādīts, ka līgums tiek noslēgts uz noteiktu laiku līdz brīdim, kad tiks atmaksātas visas kredītņēmēja saistības pret atbildētāju, kuras izriet no kredītlīguma. Ja kredīts tiek atmaksāts saskaņā ar kredītlīgumu, līgums beidzas dienā, kas noteikta kā galīgais kredīta atmaksas termiņš. Tāpat līguma 2.4. punktā ir ietverts grafiks, kurā ir noteikts katra ikmēneša maksājuma apmērs sadalījumā pēc kapitāla un procentiem, nosakot, ka pirmais ikmēneša maksājums ir jāveic 2017. gada 25. janvārī un pēdējais maksājums – 2024. gada 25. decembrī.
- 4 Runājot par efektīvās gada izmaksu procentu likmes aprēķina pieņēmumiem, papildus jau minētajiem datiem līgumā ir ietverts šāds noteikums – efektīvā gada izmaksu procentu likme tika aprēķināta, pieņemot, ka kredīts noteiktajā apmērā tiks piešķirts kredītņēmējam vienā reizē kredītlīguma noslēgšanas dienā. Kredītlīgums būs spēkā noteiktajā laikā, bet kredītņēmējs un banka izpildīs savas saistības atbilstoši kredītlīgumā paredzētajiem noteikumiem un termiņiem. Lai aprēķinātu efektīvo gada izmaksu procentu likmi, tika ņemtas vērā aizdevēja kopējās ar kredītlīgumu saistītās izmaksas, izņemot izdevumus, ko apmaksā patērētājs par kādas no kredītlīgumā paredzētajām saistībām neizpildi.
- 5 Līgumattiecības starp strīda pusēm turpinājās līdz brīdim, kad prasītājs 2018. gada 16. februārī brīvprātīgi atmaksāja visu kredīta atlikumu 5 715,08 EUR apmērā.

- 6 Ar prasību, kas celta 2021. gada 16. septembrī *Okresný súd Prešov* (Prešovas rajona tiesā, Slovākija), prasītājs lūdz tiesu atzīt, ka kredīts ir bezprocentu un bezatlīdzības kredīts, ka atbildētājam ir jāatlīdzina nepamatota iedzīvošanās 715,08 EUR apmērā un ka līguma noteikumi ir negodīgi.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 7 **Prasītājs** apgalvo, ka kredītlīgumā neesot ietverti elementi, kuri ir prasīti Likumā Nr. 129/2010 par patēriņa kredītiem un Direktīvā 2008/48. Viņš apgalvo, ka līgumā neesot pietiekami noteikti šādi elementi:
- kredīta veids;
 - kredītlīguma darbības termiņš;
 - norāde uz pieņēmumiem efektīvās gada izmaksu procentu likmes aprēķināšanai ir nepietiekama.
- 8 Prasītājs norāda, ka atšķirībā no direktīvas Slovākijas likumā par patēriņa kredītiem ir prasīts, lai tiktu norādīts ne tikai galīgais kredīta atmaksas termiņš, bet arī līguma darbības termiņš. Direktīvas 10. panta 2. punkta c) apakšpunkts esot jāinterpretē tādējādi, ka līguma darbības termiņš esot jānorāda ar laika intervālu no – līdz. Prasītājs atsaucas uz *Krajský súd v Prešove* (Prešovas apgabaltiesa, Slovākija) spriedumu lietā Nr. 19Co/76/2019, kurā attiecībā uz līguma darbības termiņu tiek pieprasīts, lai *tiktu precīzi norādīts, vai līgums ir noslēgts uz nenoteiktu vai noteiktu laiku, un – gadījumā, ja tas ir noslēgts uz noteiktu laiku, – ir jānorāda precīzs līguma darbības termiņš. Viņš arī uzskata, ka ir nepieciešams, lai norāde par līguma darbības termiņu tiktu tieši ietverta pašā patērētāju līgumā, proti, patērētāja parakstītajā dokumentā. Viņš uzsver, ka Slovākijas likumā par patēriņa kredītiem ir nošķirti līguma darbības termiņa un patēriņa kredīta galīgās atmaksas termiņa jēdzieni, tādējādi līgumā ir jāiekļauj abi šie termiņi.*
- 9 Tāpat prasītājs atsaucas uz *Krajský súd v Prešove* (Prešovas apgabaltiesa) spriedumu, saskaņā ar kuru, nosakot efektīvo gada izmaksu procentu likmi, nepietiek ar to, ka tiek norādīta pati efektīvās gada izmaksu procentu likmes summa, bet arī ir jānorāda visi pieņēmumi efektīvās gada izmaksu procentu likmes aprēķinam. Par šādiem pieņēmumiem ir uzskatāma norāde par kredīta summu, ikmēneša maksājuma apmēru[,] ikmēneša maksājumu biežumu, ikmēneša maksājumu skaitu, procentu likmi un visām maksām. Saskaņā ar Slovākijas judikatūru, lai izpildītu prasību par norādi par pieņēmumiem efektīvās gada izmaksu procentu likmes aprēķinam, nepietiek ar to, ka ir norādīta tikai efektīvās gada izmaksu procentu likmes summa, bet līgumā ir arī jānorāda **matemātisks aprēķins**, uz kura pamata aizdevējs ir noteicis efektīvās gada izmaksu procentu likmes summu.
- 10 Saskaņā ar prasītājas apgalvojumiem norāde par patēriņa kredīta **veidu** ir prasīta gan direktīvā, gan Slovākijas likumā par patēriņa kredītiem.

- 11 Prasītājas ieskatā, tā kā kredītligumā nav ietverti obligāti elementi, kredīts ir uzskatāms par bezprocentu un bezatlīdzības kredītu, savukārt noilguma termiņš sākas brīdī, kad izdots tiesas nolēmums, ar kuru kredītu ir atzīts par bezprocentu un bezatlīdzības kredītu.
- 12 **Atbildētāja** uzskata, ka visi līguma elementi, uz kuru neesamību norāda prasītāja, ir minēti arī “standarta informācijas par patēriņa kredītu veidlapās”, kurās:
- 2. punkta a) apakšpunktā ir noteikts: patēriņa kredīta veids – īpašs refinansēšanas kredīts.
 - 2. punkta d) apakšpunktā ir noteikts: kredītliguma darbības termiņš – kredītligums tiek noslēgts uz noteiktu laiku līdz brīdim, kad tiks atmaksātas visas saistības pret banku, kuras izriet no kredītliguma. Atbilstošas atmaksas gadījumā kredītliguma darbības termiņš ir 96 mēneši, paredzētais galīgās atmaksas termiņš ir atkarīgs no pirmā maksājuma termiņa un atbilst 96. ikmēneša maksājuma atmaksai.
 - 3. punkta b) apakšpunkta ir noteikts: efektīvo gada izmaksu procentu likmi aprēķina, pamatojoties uz šādiem datiem: patēriņa kredīta summa, ikmēneša nemainīgā maksājuma summa, kopējais nemainīgo ikmēneša maksājumu skaits, procentu likme, kam seko informācija par to, kas ir ietverts līgumā.
- 13 Tādēļ atbildētāja ir pārliecināta, ka tā ir izpildījusi gan direktīvas, gan Slovākijas likuma par patēriņa kredītiem prasības. Atbildētāja uzskata, ka prasība, ar ko ir lūgts kredītu atzīt par bezprocentu un bezatlīdzības kredītu, atlīdzināt nepamatotu iedzīvošanos, kā arī atzīt līguma noteikumu par negodīgu, ir tikusi celta vairāk nekā trīs gadus pēc kredīta atmaksas un tādējādi tai ir acīmredzami spekulatīvs raksturs.
- 14 Tāpat atbildētāja uzsver, ka prasītājs 2016. gada 16. decembrī, proti, 5 dienas pirms kredītliguma noslēgšanas, saņēma standarta informācijas par patēriņa kredītu veidlapu, tādējādi prasītājam ir bijis pietiekami daudz laika, lai – gadījumā, ja atsevišķi elementi viņam nebija skaidri, – veiktu nepieciešamos pasākumus, lai tos precizētu pirms līguma parakstīšanas.
- 15 Atbildētāja atsaucas uz Tiesas nolēmumu lietā C-290/19, kurā ir noteikts, ka, ja aizdevējs norāda precīzu efektīvās gada izmaksu procentu likmes apmēru kredītligumā, tas ir izpildījis savu informēšanas pienākumu pret patērētāju.
- 16 Atbildētāja ceļ arī iebildi par noilgumu, pamatojoties uz Civilkodeksa 107. panta 1. un 2. punktu. Pat ja noilguma termiņš būtu sācies kopējā kredīta atlikuma atmaksas brīdī, prasībai par nepamatotas iedzīvošanās atlīdzināšanu būtu jau iestājies noilgums brīdī, kad prasība tika celta tiesā.
- 17 Atbildētāja uzskata, ka no Eiropas Savienības Tiesas spriedumiem lietās C-698/18, C-699/18, C-224/19 un C-259/19 izriet, ka

a) tādu saprātīgu prasības celšanas termiņu noteikšana patērētājiem, kuru neievērošanas gadījumā prasības celšanas tiesības noilgst tiesiskās drošības interesēs, ir saderīga ar Savienības tiesībām. Tas pats attiecas uz principu, kurš ļauj celt iebildi par noilgumu attiecībā uz prasībām, ko ir cēlušī patērētāji arī gadījumos, kad tiek atzītas ar atlīdzināšanu saistītas sekas, kuras izriet no konstatējuma, ka runa ir par bezprocentu un bezatlīdzības kredītu.

b) ja trīs gadu noilguma termiņš ir noteikts likumā un iepriekš zināms, tas ir pietiekams līdzeklis, lai ļautu ieinteresētajam patērētājam sagatavot un celt efektīvu prasību tiesā. Tādējādi noilguma termiņa ilgums pats par sevi nav pretrunā efektivitātes principam.

- 18 Gan prasītājs, gan atsevišķas Slovākijas tiesas ir interpretējušas Tiesas spriedumu lietā C-485/19 tādējādi, ka Tiesa “atstāja spēkā” tikai objektīvu desmit gadu noilguma termiņu.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 19 Iesniedzējtiesa uzskata, ka ar Slovākijas likumu par patēriņa kredītiem nav tikusi veikta pareiza direktīvas transponēšana attiecībā uz lūguma darbības termiņu un ar to [pakalpojumu] sniedzējam tika noteikts pienākums strīdīgā lūguma noslēgšanas brīdī iesniegt papildu elementu, kā tas izriet no salīdzinājuma starp citātu no Slovākijas likuma par patēriņa kredītu un citātu no direktīvas.
- 20 Līgumattiecības starp pusēm ir jau izbeigtas, tādēļ nevar atsaukties uz lūguma noteikuma negodīgumu.
- 21 Tāpat valsts tiesai ir jālemj par noilguma termiņa pamatotību. Iesniedzējtiesa uzskata, ka efektivitātes principam pretrunā ir tas, ka noilguma termiņš prasībai par nepamatotas iedzīvošanās – proti, maksājuma, kas veikts pamatojoties uz negodīgu lūguma noteikumu, – atlīdzināšanu sākas, pirms tiesa ir lēmusi par šo negodīgo lūguma noteikumu.
- 22 No otras puses, iesniedzējtiesai ir šaubas, vai tāds pats secinājums ir jāizdara arī tad, ja līgumā nav ietverts likumā noteiktais elements (kura trūkums liek secināt, ka runa ir par bezprocentu un bezatlīdzības kredītu) vai tas līgumā ir ietverts nepareizi.
- 23 Iesniedzējtiesa uzskata, ka patērētāja zināšanām par nepamatotas iedzīvošanās iestāšanos ir jābūt saistītām ar konkrētu objektīvu brīdi. Nepietiek tikai ar patērētāja apgalvojumu, ka viņš noteiktā dienā ir uzzinājis par nepamatotu iedzīvošanos no trešās personas (piemēram, no pilsoņu apvienības, kas viņam ir izsniegusi apliecinājumu par nepamatotas iedzīvošanās iestāšanos divu gadu laikā pēc prasības celšanas).
- 24 Iesniedzējtiesa ieskatā, ja runa ir par jautājumu par noilguma termiņa sākumu, prasības par nepamatotas iedzīvošanās atlīdzināšanu gadījumā nav atšķirības starp

prasību, kas izriet no patērētāju attiecībām, un prasību, kas izriet no citām tiesiskajām attiecībām, ievērojot, ka attiecībās, kas nav patērētāju attiecības, valsts tiesībās nav paredzēts, ka noilguma termiņš sākas tikai brīdī, kad tiesa ir noskaidrojusi šo prasību juridisko pamatu.

- 25 Iesniedzējtiesa nepiekrīt prasītāja juridiskajai argumentācijai un piekrīt atbildētājas juridiskajai argumentācijai, bet, ņemot vērā *Krajský súd v Prešove* (Prešovas apgabaltiesa) (kā apelācijas tiesas) judikatūru, tā nolēma vērsties [Tiesā] ar lūgumu interpretēt Direktīvas 2008/48/EK un 93/13/EEK, kā arī Tiesas spriedumus. Šo direktīvu un judikatūras interpretācija ir nepieciešama, lai pieņemtu nolēmumu par lietas būtību.
- 26 Tādēļ iesniedzējtiesa uzdod prejudiciālos jautājumus, kas ietverti rezolutīvajā daļā.